

HAK DÎNİ KUR'ÂN DİLİ

Türkçe Tefsir

1

ÖNSÖZ

Müslüman Türk milleti, dinine sadâkatla bağlıdır. İslam Dîni, bu milletin seciyesine, ruhî temayüllerine ve kahramanlık duygusuna uygun düşmüş ve Türk Milleti, İslam'ı kabul ettiği günden bu yana hayatını bu ulvî dinin hizmetine adanmıştır. Dün olduğu gibi bu gün de İslam'ın hakiki hüviyetini, şeref ve safiyetini muhafaza etmek çabası içindedir. Bu onun en şerefli ve en kudsî vazifesi olmuştur ve olmakta devam edecektir.

Müslümanlığın kitabı olan Kur'an'ı okuyup anlamak, her hakiki müslümanın istek ve samimiyetle benimseyeceği dinî bir vecibedir. İmkan bulanlar Arapça öğrenerek Kur'an'ın hikmetlerini doğrudan doğruya Hz. Kur'an'ın kendisinden anlamaya, imkansız olanlar da bilenlerin naklettiklerini öğrenmeye çalışmalıdırlar.

Cumhuriyet idaresi kurulup medreseler lâğvedildikten sonra mekteplerde de Arapça tedrisata son verilmişti. Kur'an'ı okuyup anlayabilecek ve anladıklarını diğer dindaşlarına anlatabilecek bir medrese nesli artık yetişmeyecekti. Bunu telâfi edebilecek başka tedris müesseseleri de kurulmamıştı. Halbuki Müslüman Türk Milleti ve onun yeni nesilleri, Kur'an'ın irşatlarından istifadeye devam etmek arzu ve ihtiyacında idiler. Bu ihtiyacı hissedenler Kur'an'ın Türkçe tefsir ve tercemesi zarureti üzerinde durmaya başladılar. Madem ki medreseler kapatılmış, mekteplerden Arapça dersler kaldırılmış ve bu sahada yeni müesseseler de kurulmamıştı, o halde Kur'an'ın ve İslam Dîni'nin müslüman Türk Milleti'ne kendi dili ile anlatılması lâzımdı. Cumhuriyet'in daha ilk senelerinde Kur'an'ın Türkçeye terceme edilmesine ve muhtasar da

olsa Türkçe bir tefsirin yaptırılmasına karar verilmişti. Bu işin kime verileceği hakkında uzun münakaşalar cereyan etti. Devlet erkânı, mebuslar ve aklı eren kimseler bu işle ciddî surette meşgul oldular. Nihayet zamanın Diyanet İşleri Reisi merhum Rifat Börekçi ve muavini merhum Hamdi Aksekili'nin tensip ve ısrarları ile tercemenin şair Mehmet Akif'e, tefsirin de Hamdi Efendi'ye (Küçük Hamdi) yaptırılması uygun görüldü. Mukaveleler yapıldı ve vazife alanlar işe başladılar. Şair Mehmet Akif, bir müddet sonra Mısır'a gitti. Orada hazırladığı ilk tercemeleri Hamdi Efendi'ye gönderdi. Bunları beğenmediğini, bütün gayretine rağmen tercemede muvaffak olduğunu zannetmediğini yazıyordu. Akif, bir müddet sonra, terceme işinden kat'î surette vazgeçtiğini alakalılara bildirmiştir.

Akif'in işi terk etmesi üzerine, Hamdi Efendi'ye, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından tercemeyi de deruhte etmesi teklif edildi. Hamdi Efendi, Kur'an'ın Türkçe'ye lâıykı vechile terceme edebileceğine kani değildi. Bu fikrini açıkça bildirerek bu vazifeyi kabul etmek istemedi. Fakat alakalı makamlar, tefsir ile birlikte tercemenin de yapılması üzerinde ısrar ediyorlardı. Hatta bir aralık Kur'an'ın Türkçe okunması ve okutulması yolunda bir temayül belirmiş ve bazı tecrübeler de yapılmıştır. Bu temâyül, Hamdi Efendi'nin kanaatlerine tamamen aykırı olduğundan, terceme işini kabul edemeyeceğini katiyetle bildirdi. Neticede, yapılacak tefsire meal olarak tercemeler ilavesi, taraflarca kabul edildi. Dikkat edilirse terceme yerine meal tabiri kullanılmıştır. Bunun elbette hususi bir manası ve ehemmiyeti vardır. Nitekim Hamdi Efendi tarafından meal olarak yapılan tercemelerin bir hususiyeti bulunduğu derhal göze çarpmaktadır. Meallerde Kur'an'ın ifade tarzına aynen riayet edilmiş, cümle teşkil tarzı ve nahvi aynen bırakılmış, ifadeler Türkçe şive ve üslûba göre değiştirilmemiştir. Yalnız her Arapça kelime yerine Türkçesi konulmakla iktifa edilmiş, metinlere ne bir kelime ne de bir harf ilave edilmemesine çalışılmıştır. Bununla takip edilen maksadı anlamayanlar ve terceme yerine meal denilmekteki inceliği kavrayamayanlar, Hamdi Efendi'yi bu bakımdan tenkit etmekten çekinmemişlerdir. Kaldı ki müellif, mukaddimesinde, Kur'an'ın Türkçe'ye tam olarak ve aynı kıymetle terceme edilemeyeceğine dair kanaatini açıkça izhar etmektedir. Türk diline her bakımdan hakkıyla vâkıf olan müellifin meal olarak yaptığı tercemeleri, dil zevkimize en uygun şekilde ifade edebilmesi elbette mümkündü. Tefsirin mukaddimesinde kullanılan ifade ve "Metâlip ve Mezâhip" adlı eserine yazdığı dibacenin ahenkli ve sanatkârane lisani, müellifin dil sahasındaki büyük kudretine delil teşkil etmektedir.